

EHKÄISEVÄN PÄIHDETYÖN
JÄRJESTÖVERKOSTO

28.8.2021

Lausunto Terveystieteiden tutkimuskeskuksen palveluvalikoimaneuvoston suositusluonnoksesta *Huumeriippuvuuksien hoidon ja kuntoutuksen psykososiaaliset menetelmät*

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto (EPT-verkosto) kiittää mahdollisuudesta lausua suositusluonnoksesta Huumeriippuvuuksien hoidon ja kuntoutuksen psykososiaaliset menetelmät. EPT-verkosto pitää erittäin hyvänä, että hoitosuosituksia yhdenmukaisesta, ja että hoidon elementit ja niiden vaikuttavuus tunnustetaan.

2. Suosituksen kohde, rajaukset ja tietopohja

EPT-verkoston mielestä on hyvä, että suosituksen perusteissa on huomioitu lukuisia eri näkökulmia. Tilastotiedon ja tutkimuksen lisäksi on kuultu kohderyhmää, potilas- ja omaisjärjestöjä sekä asiantuntijoita. Huumeisiin liittyvissä teemoissa on monia näkökulmia, joita tulee selvittää kuulemalla asianosaisia laajasti.

Suositukset perustuvat kuitenkin pääosin kansainvälisiin tutkimuksiin, sillä ilmeisesti suomalaista vaikuttavuustutkimusta on rajatusti. On toivottavaa, että kotimaisia tutkimuksia otettaisiin paremmin huomioon. Suomessa on esimerkiksi muihin Pohjoismaihin verrattuna erilainen huumeidenkäytön profiili, joka vaatii omaa tutkimusta.

1. Terveysongelma

Suosituksen valmisteluluonnoksessa huumeiden käyttöön liittyviä terveysongelmia sekä sosiaalisia ongelmia on kuvattu laajasti. EPT-verkoston näkökulmasta on tärkeää, että päihdehaitoista puhutaan monipuolisesti ja että päihdeiden vaikutukset yksilöön, yhteisöihin ja yhteiskuntaan ymmärretään. Verkosto on tyytyväinen siitä, että huumeongelman kuvaukseen on panostettu valmistelutyössä.

2. Arvioitavat menetelmät

Ei kommenttia.

3. Nykyinen tutkimus- ja hoitokäytäntö sekä menetelmä, johon verrataan

Sote-uudistuksessa on haettu tapoja lähentämään sosiaali- ja terveydenhuoltoa niin, että potilaiden ja asiakkaiden on helpompi saada tarvitsemaansa apua saumattomasti. Lisäksi monella alueella ollaan rakentamassa uusia palvelupolkuja päihteitä käyttävien auttamiseen eri tavoin. Palveluvalikoimaluonnoksessa olisi hyvä ottaa huomioon sote-uudistuksen lähtökohta, niin että terveydenhuollon lisäksi kuvattaisi päihteitä käyttävien tarvitsemia sosiaalihuollon palveluita. Vaikka kyseessä on terveydenhuollon suositukset, tulisi tämän teeman kohdalla kuvata sosiaalihuoltoa laajemmin.

Kappaleessa mainitaan haittojen vähentäminen, mikä on merkittävä asia. Haittoja vähentämisessä on useita keinoja, joita Suomessa ei nyt hyödynnetä ja joita tulisi arvioida kotimaisessa kontekstissa.

4. Vaikuttavuus, turvallisuus ja näytön arviointi

EPT-verkoston näkökulmasta hoitojärjestelmässä tarvitaan joustavuutta, jotta hoitoketjuista tulisi saumattomia. Asiakkaan tulee voida siirtyä palvelusta toiseen ilman merkittäviä katkoksia. Asiakkaalla tulee olla oikeus hakeutua palveluiden piiriin yhä uudestaan tarvittaessa ja hoitajaksoja tulee voida räätälöidä. Lisäksi asiakkaan kokemus ja ääni tulee huomioida kaikissa hoidon vaiheissa. Lähtökohtana tulee olla luottamuksen synnyttäminen, ihmislähtöinen työote sekä asiakkaiden oikeuksien kunnioitus.

Vaikuttavaksi arvioituja menetelmiä tulee edistää riittävällä koulutuksella, jotta niiden käyttöönotto mahdollistuu. Jatkossa on tarvetta arvioida myös etä- ja digimenetelmien vaikuttavuutta ja käytettävyyttä, koska niistä on jo tutkimustietoa sekä Suomesta että kansainvälisesti.

5. Menetelmän kustannukset, kustannusvaikuttavuus ja budjettivaikutukset

On selvää, että huumeiden käyttö ja siihen liittyvät haitat yksilölle ja muille ihmisille tulevat kalliiksi yhteiskunnalle. Kustannusten selvittäminen olisi tärkeää, sillä se tekisi näkyväksi huumeita käyttävien ihmisten auttamisen tärkeyden. Inhimillisen kärsimyksen lisäksi kustannusvaikutukset ovat peruste avun ja hoidon laajentamiselle. Myös ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta perusteiden laajempi käyttöönotto ja hyödyntäminen olisi tärkeää.

Kappaleessa esiin tulevat laajat sosiaalihuollon kustannukset ovat peruste sille, että luonnoksessa sosiaalihuollon palveluita tulee käsitellä laajemmin.

6. Eettiset ja järjestämiseen liittyvät näkökohdat

Huumeiden käyttöön liittyvä stigma voi olla esteenä avun hakemiselle, ja on hyvä, että tämä on kirjoitettu auki suositusluonnokseen. Stigmaa vähentävät toimet tukevat hoitoon hakeutumista yleisellä tasolla. Luonnoksen taustapaperissa tätä on avattu hyvin ja otettu huomioon etiikka ja ihmisoikeudet.

Hoidon hakeutumisen ja jatkuvuuden kannalta on tärkeää, että hoidon pariin voi päästä aikaisemmista epäonnistumisista huolimatta. Koska motivaatio hoitoon pääsemisessä voi vaihdella, tulee hoidon piiriin päästä nopeasti. Kuukausien odottaminen lisää riskiä siihen, että avun hakemisen motivaatio laskee.

Potilaiden ja omaisten näkemys hyvästä hoidosta tulee tässä luonnoksessa ottaa huomioon. Keskustelutuki ja rinnalla kulkeminen ovat avainasemassa, lisäksi tulee pitää huolta siitä, etteivät hoitosuhteet katkea liian nopeasti.

7. Johtopäätökset

Kappaleessa on hyvä ottaa huomioon tulevat rakennemuutokset, jossa kunnat eivät enää vastaa sosiaali- ja terveydenhuollosta. Kuntien tehtäviin kuuluu jatkossa kuitenkin hyvinvoinnin edistäminen sekä ehkäisevä päihdetyö, joten laaja yhteistyö päihdeteemoissa tulevien hyvinvointialueiden, sairaanhoitopiirien, aluehallinnon ja kuntien välillä on tärkeää. Heikossa asemassa olevien ihmisten kannalta on erityisen tärkeää se, että näistä rajapinnoista pidetään hyvää huolta ja että hoitosuhteet siirtyvät uusiin rakenteisiin.

8. Yhteenvedo suosituksesta

Edellytysten listaus tukee päihde- ja riippuvuusstrategian yleisiä tavoitteita. Listaan voi vielä lisätä yhteistyön vertaisryhmien, kokemusasiantuntijoiden ja järjestöjen tarjoamien toimintojen kanssa erityisesti kuntoutumisen jatkumisen tukemiseksi. Tuleva rakenneuudistus vaatii yhä laajempaa näkökulmaa palveluiden toteuttamisessa sekä työtä palveluiden rajapintojen yhteistyön rakentamiseen

9. Lisänäytön kerääminen ja suositusten vaikutusten seuranta

Vaikuttavuuden näkökulmasta on tärkeää, että kirjauksia tehostetaan ja seurataan. Menetelmien käytön alikirjaus on ongelma myös muiden päihdeiden kohdalla, ja sitä varten on kehitetty malleja varsinkin alkoholiin liittyen.

Lisätiedot:

Annika Eloranta
Yksikön päällikkö

EHYT ry
+358504110357
etunimi.sukunimi@ehyt.fi
www.ept-verkosto.fi

Ehkäisevän päihdetyön järjestöverkosto edistää yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvointia ja ehkäisevän päihdetyön edellytyksiä. Ehkäisevän päihdetyön verkosto yhdistää 58 järjestöä, jotka haluavat ehkäistä ja vähentää päihdehaittoja. Verkostoa koordinoi EHYT ry.